

Spojrzenie na wrześniowe niebo

"Gdy wrzesień z pogodą zaczyna, zwykle przez miesiąc pogoda trzyma"

To przysłowie budzi w nas nadzieję, iż po kapryśnym lecie czekać nas będzie czas pięknej, stabilnej i prawdziwie jesiennej pogody. Wrzesień poza wydarzeniami historycznymi związany jest z powrotem dzieci i młodzieży do pandemicznie zreformowanych szkół, zaś na niebie to okres równowagi między długością dnia i nocy. Te ostatnie są już coraz dłuższe i często bezchmurne, co sprzyja obserwacjom astronomicznym. Parę ciekawych zjawisk będziemy mogli zaobserwować na wrześniowym niebie, a wszystko zależy będzie od naszych możliwości obserwacyjnych. Postarajmy się w tym celu wykorzystać z dala od miejskich świateł wolny wieczór, aby chociaż przez chwilę spojrzeć w rozgwieżdżone niebo, by podziwiać nawet gołym okiem Drogę Mleczną rozciągającą się przez cały nieboskłon, od północnego do południowego horyzontu.

Korzystaliliśmy, na ile to było tylko możliwe, z uroków tegorocznego lata, a tymczasem - ani nie spostrzeżliśmy się kiedy - **Słońce** w swej wędrówce po *Ekliptyce* systematycznie podążało ku równikowi niebieskiemu, przez co jego deklinacja - czyli wysokość nad równikiem - malała, a w związku z tym dni stawały się nieubłagane coraz to krótsze. Po południu, 22 września o godz. 15.31, **Słońce** znajdzie się na równiku niebieskim - w punkcie *Wagi* - po czym „przejdzie” z półkuli północnej nieba na południową i tym samym rozpocznie się astronomiczna *Jesień*.

Niezależnie od tego faktu w Krakowie w dniu 1 września **Słońce** wschodzi o godz. 5.55 a zachodzi o godz. 19.23, natomiast 30 września wschodzi o godz. 6.39 a zachodzi o 18.20, zatem w ciągu tego miesiąca ubędzie nam dnia w Małopolsce o 107 minut! Skutkiem istnienia zjawiska refrakcji w atmosferze ziemskiej wszystkie obiekty na niebie widzimy wyżej niż są one w rzeczywistości, zatem faktyczne zrównanie długości dnia z nocą będzie dopiero 25 września.

Jeśli chodzi o stan aktywności magnetycznej naszej gwiazdy, to w tym miesiącu podobnie jak to było w wakacje należy się spodziewać braku lub ewentualnie bardzo małej ilości plam, pochodni, czy protuberancji na tarczy naszej gwiazdy. **Słońce** bowiem znajduje się w stanie minimalnej aktywności, między 24 a 25 cyklem jedenastoletnim.

Natomiast ciemne, prawie bezksiężycowe noce, dogodne do obserwacji astronomicznych wystąpią w trzecim tygodniu września, bowiem **Księżyc** rozpocznie ten miesiąc podążając do pełni, która przypadnie w dniu 2 IX o godz. 07.22, ostatnia kwadra 10 IX o godz. 11.26, nów 17 IX o godz. 13.00 i pierwsza kwadra 24 IX o godz. 03.55. **Księżyc** znajdzie się w apogeum (najdalej od **Ziemi**) 6 IX o godz. 08, a w perygeum (najbliżej nas) będzie 18 IX o godz. 16. Natomiast 6 IX **Księżyc** zakryje **Marsa**, u nas nad ranem widoczne będzie tylko ich wzajemne ścisłe zbliżenie na niebie liczone w minutach łuku. Ponadto **Księżyc** zbliży się ale na nieco

większe odległości liczone w stopniach do: **Wenus** – 14 IX nad ranem, do **Jowisza** 25 IX nad ranem, a wieczorem tegoż dnia do **Saturna**. Będzie zatem co obserwować, byle nam się odpowiednia pogoda trafiła.

Jeśli chodzi o planety, to **Merkurego** można będzie obserwować bardzo nisko nad zachodnim horyzontem nieba, przez cały wrzesień. Natomiast **Wenus** pełni rolę *Jutrzenki* i poprzedza wschód **Słońca** o dobre dwie i pół godziny. **Mars** gości w gwiazdozbiorze Ryb, gdzie przygotowuje się do opozycji ze Słońcem, która będzie 13 października, zatem widoczny jest teraz na wschodnim niebie od późnych godzin wieczornych. Natomiast w gwiazdozbiorze *Strzelca*, możemy obserwować na wieczornym niebie **Jowisza**, ze swoją wspaniałą gromadką galileuszowych księżyców. Za nim dzielnie kroczy na niebie **Saturn**, przystrojony w pierścienie z satelitą Tytanem, co możemy podziwiać już przez niewielką lunetę, który również gości w *Strzelcu*. Polecam szczególnie obserwacje zbliżeń **Księżycy** do tych gazowych planet w dniu 25 IX, rano do **Jowisza**, a wieczorem do **Saturna**. **Uran** będzie widoczny od północy w gwiazdozbiorze *Byka*, bowiem dopiero w dniu 31 X będzie w opozycji do **Słońca**. Natomiast w gwiazdozbiorze *Wodnika* przez całą noc można obserwować **Neptuna**, który 11 IX będzie w opozycji do **Słońca**, ale do jego obserwacji trzeba się już postłużyć chociażby małą lunetką. Jego dostrzeżenie może nam ułatwić zbliżenie jasnego **Księżycy** w pełni do tej planety na odległość 4 stopni dnia 2 IX o godz. 23.

Aby w tym powakacyjnym miesiącu móc obserwować **Księżyc** i jego zbliżenia do planet, najłatwiej będzie chyba skorzystać z lunet Młodzieżowego Obserwatorium Astronomicznego w Niepołomicach, które aktualnie jest w końcowej fazie przebudowy przy ul. Mikołaja Kopernika 2. Na zakończenie zapamiętajmy staropolskie przysłowie:

"Tej naszej Jesieni, świat się kolorami tęczy mieni"